

Sygn. akt V CZ 98/10

POSTANOWIENIE

Dnia 9 lutego 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Lech Walentynowicz (przewodniczący)

SSN Iwona Koper

SSN Marek Sychowicz (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa M. K.

przeciwko Skarbowi Państwa - Aresztowi Śledczemu w W.

oraz Skarbowi Państwa - Zakładowi Karnemu w W.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 9 lutego 2011 r.,

zażalenia powoda na orzeczenie o kosztach, zawarte w wyroku Sądu Apelacyjnego

[...]

z dnia 13 lipca 2010 r.,

oddala zażalenie;

przyznaje adwokatowi W. D. od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego kwotę 450 (czterysta pięćdziesiąt) złotych, podwyższoną o stawkę podatku od towarów i usług, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu zażaleniowym przed Sądem Najwyższym.

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 13 lipca 2010 r. Sąd Apelacyjny oddalił apelację powoda M. K. od wyroku Sądu pierwszej instancji, którym oddalone zostało powództwo wytoczone przeciwko Skarbowi Państwa – Aresztowi Śledczemu w W. i Zakładowi Karnemu w W. o zasądzenia na rzecz powoda kwoty 150 000 zł ze względu na niezapewnienie mu należytych warunków odbywania kary pozbawienia wolności, w szczególności przez umieszczenie go w celach przeludnionych, niezapewnienie należytych warunków do utrzymania higieny osobistej oraz ograniczenie dostępu do opieki lekarskiej i rozmów telefonicznych. Tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego Sąd Apelacyjny zasądził od powoda na rzecz strony pozwanej kwotę 2 700 zł. Sąd oparł to postanowienie na przepisie art. 98 k.p.c. w zw. z § 6 pkt 7 i § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.), uznając, że na etapie postępowania apelacyjnego brak jest podstaw do nieobciążania powoda kosztami tego postępowania stosownie do art. 102 k.p.c.

W zażaleniu na postanowienie o kosztach procesu zawarte w wyroku wymienionym na wstępie powód zarzucił, że wydane ono zostało z naruszeniem art. 102 k.p.c., albowiem jego szczególna sytuacja socjalno-bytowa, tj. długotrwałe przebywanie w zakładzie karnym i długi okres kary pozbawienia wolności pozostającej jeszcze do odbycia, brak możliwości zarobkowych i jakiegokolwiek majątku, a wreszcie przyznanie przez Sąd I i II instancji, że pomimo braku zaistnienia wszystkich przesłanek koniecznych do uwzględnienia powództwa doszło jednak do naruszenia jego dóbr osobistych poprzez umieszczenie go w przeludnionej celi, uzasadniało odstąpienie od obciążenia go kosztami postępowania apelacyjnego. Skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia i nieobciążenie go kosztami postępowania apelacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Treść rozstrzygnięcia sprawy przez Sąd Apelacyjny – mimo ustalenia, że naruszone zostały dobra osobiste powoda przez umieszczenie go okresowo w celi o powierzchni nie odpowiadającej obowiązującym normom – jednoznacznie świadczy o przegraniu przez powoda sprawy w postępowaniu apelacyjnym. Zasadą jest zaś, że strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu) (art. 98 § 1 k.p.c.). Przewidziany od tej zasady wyjątek, pozwalający na zasądzenie od strony przegrywającej tylko części kosztów procesu albo nie obciążanie jej w ogóle tymi kosztami, art. 102 k.p.c. dopuszcza tylko „w wypadkach szczególnie uzasadnionych”. Zakwalifikowanie przypadku jako „szczególnie uzasadnionego” wymaga uwzględnienia całokształtu okoliczności sprawy. Do okoliczności takich należy m.in. sytuacja ekonomiczna strony przegrywającej. Nie jest jednakże dowolnością uznanie przez Sąd Apelacyjny, że nawet niekorzystna sytuacja ekonomiczna strony przegrywającej, uzasadniająca zwolnienie jej od kosztów sądowych, nie jest okolicznością wystarczającą do nieobciążania tej strony kosztami procesu. Sąd Apelacyjny, w ramach przyznanej mu przez ustawę swobody oceny okoliczności uzasadniających zastosowanie – jako wyjątkowego – przepisu art. 102 k.p.c., trafnie przyjął, że dla oceny tej istotne znaczenie ma to, czy chodzi o koszty postępowania przed sądem pierwszej czy też drugiej instancji (koszty postępowania apelacyjnego). Konstytucja gwarantuje prawo zaskarżania orzeczeń sądowych wydanych w pierwszej instancji (art. 78) i co najmniej dwuinstancyjne postępowanie sądowe (art. 176 ust. 2). Powód prawa tego nie został pozbawiony i skorzystał z możliwości zaskarżenia apelacją wyroku sądu pierwszej instancji oddalającego powództwo. Powinien jednakże liczyć się z możliwymi konsekwencjami – dla rozstrzygnięcia o kosztach procesu – swojej decyzji o wniesieniu apelacji. Decyzję tę podjął bowiem w sytuacji wnikliwego rozpoznania sprawy przez sąd pierwszej instancji i szczegółowego uzasadnienia wydanego przez ten sąd wyroku oddalającego powództwo. Należy przy tym zauważyć, że ze stanowiska sądu zajętego w tym wyroku powód nie wyciągnął wniosków nawet co do rozmiaru dochodzonego przez niego świadczenia i określił wartość przedmiotu zaskarżenia kwotą równą wartości przedmiotu roszczenia dochodzonego pozewem.

Z przytoczonych względów, zdaniem Sądu Najwyższego nie jest zasadny zarzut wydania zaskarżonego postanowienia z naruszeniem art. 102 k.p.c., co powoduje, że zażalenie należało oddalić (art. 398¹⁴ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c.).

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu zażaleniowym przed Sądem Najwyższym orzeczono na podstawie § 19 pkt 1 w zw. z § 12 ust. 2 pkt 2, § 6 pkt 3 i § 2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.).